

‘Die economische vooruitgang, daar merken wij niks van’

ACHTERGROND

Jubelende geluiden rond Prinsjesdag. De economie groeit, de koopkracht stijgt. Toch neemt de ongelijkheid toe.

MAAIKE WIND

Appartementen in de stad Groningen die ruimschoots meer dan de vraagprijs opbrengen, de economie die groeit als onkruid en banen die voor het oprapen liggen. Harrie Timmerman, voorzitter van de Voedselbank Zuidoost-Drenthe, hoort de jubelende verhalen met gemengde gevoelens aan. „Als het landelijk beter gaat, zou je verwachten dat ook wij daarvan profiteren”, zegt hij. „Maar dat is niet zo. Wij merken weinig van die economische vooruitgang.”

Het is een bekende geschiedenis, weet de voorzitter. De regio rond Emmen loopt achter. Altijd. Nu ook. Terwijl sommige voedselbanken in het land het aantal klanten zien dalen, blijft het aantal mensen bij zijn voedselbank al 'n tijdje gelijk. Acht-honderd gezinnen, zegt hij, oftewel zo'n tweeduizend mensen, allemaal afkomstig uit de gemeenten Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn.

De ongelijkheid neemt toe, blijkt uit de eerste geluiden over Prinsjesdag. Lagere inkomens gaan er in het komende jaar het minst op vooruit, blijkt uit de Macro Economische Verkenningen. Middeninkomens en alleenverdieners boeken de grootste koopkrachtwinst. Gepensioneerden gaan er 1,5 procent op vooruit, wer-

kenden 1,6 procent. De koopkracht van uitkeringsgerechtigden stijgt met 0,9 procent beduidend minder.

„De economische ongelijkheid tussen de verschillende landsdelen is minder geworden”, zegt Jouke van Dijk, hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse van de Rijksuniversiteit Groningen. „Tussen het Noorden en de Randstad zit minder verschil dan vroeger.”

Binnen de landsdelen is de ongelijkheid in inkomens en vermogen daarentegen gegroeid, aldus de Groninger hoogleraar. „De regio Groningen-Assen doet het goed. De regio Emmen en de strook langs de Waddenkust hebben het lastiger.”

De verschillen in inkomens worden grotendeels veroorzaakt door verschillen in opleidingsniveau, zegt hoogleraar Van Dijk. „Een opleiding is cruciaal. Groningen en Assen zitten vol hogeropgeleiden. Onder hen is er minder werkloosheid.” Waar het aantal banen voor hoger opgeleiden groeit, hebben lager opgeleiden het lastig. „Door de automatisering en robotisering verdwijnen veel werkplekken die tot dusver door mbo'ers werden vervuld. Die mbo'ers beginnen daarom te concurreren met de mensen met geen of nauwelijks opleiding. Daardoor treedt verdringing op.”

Mensen vergelijken zich vaak met anderen, zegt Van Dijk. „Stel dat iemand in de bijstand 2,5 procent meer uitkering krijgt. Dat is natuurlijk mooi, maar als die persoon weet dat alle anderen 5 procent meer krijgen, dan baalt diegene toch. Je vergelijkt je met de buurman, niet met iemand in Tanzania die veel minder verdient.”

Hoe erg is het, als de ongelijkheid toeneemt? „Als het verschil in rijkdom te groot wordt, ontstaat sociale onrust. En uit onderzoek in andere landen blijkt dat de economische ontwikkeling achterblijft als inkomensverschillen te groot zijn.”

De ongelijkheid in Nederland mag

‘Het duurt héél lang voordat ook wij merken dat het beter wordt’

dan toenemen, in veel andere landen zijn de verschillen nog veel groter. „Wereldwijd doet Nederland het nog niet zo slecht”, zegt Van Dijk. „In de Verenigde Staten en Rusland zijn de verschillen veel groter. Een Amerikaan zal nooit klagen dat er geen baan voor hem is. Nee, je bent daar op jezelf aangewezen, niemand komt je redden.”

De laagste inkomensongelijkheid ooit ter wereld bestond begin jaren tachtig in Noord-Europese landen, staat in het World Inequality Report 2018. Vooral Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden en Nederland scoorden goed. En nog wel, zegt Van Dijk, al nemen de inkomensverschillen de laatste jaren toe. De overheid kan de ongelijkheid groter of kleiner maken, aldus de hoogleraar economie. „Als je meer belasting heft, heb je meer geld om te herverdelen.” Aan dat systeem zit een grens die wordt gevormd door solidariteit van de rijken. „Als de belasting te hoog wordt, zullen zij zeggen: ‘laat ze zelf harder werken’. Vroeger betaalden de rijksten 72 procent inkomensbelasting. Dat tarief is afgeschaft.”

Toch grijpt de overheid niet altijd in. „Ik schrik altijd van die berichten over dat er in Groningen kinderen langdurig onder de armoedegrens leven. Dat zou niet moeten kunnen. Daar zouden we iets aan moeten doen. Schrijnend is het.”

Minder ongelijkheid en minder armoede, dat zou mooi zijn, vindt Harrie Timmerman van de Voedselbank Zuidoost-Drenthe. Veel hoop heeft hij niet. „Als Den Haag zegt dat het beter wordt, duurt het héél lang voordat wij dat merken.”